herpy

LEGUANER

Crevice Spiny Lizard

Sceloporus poinsettii

Sceloporus poinsettii er en kraftig, ruskællet klippeøgle fra det sydlige New Mexico, Texas og det nordlige Mexico. Den er gråbrun med sort halskrave og sorte bånd på halen, og hannen har blå pletter på bugen. Arten er dagaktiv, sky og hurtig, lever af insekter og kræver et tørt terrarie med sprækker i sten, UVB og en varm solplads. Den føder levende unger.

Familie: Phrynosomatidae Tidligere navn: *Sceloporus poinsetti*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**15-30 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**4-8 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Klippeboende**
Biotop	**Halvørken og klippeterræn**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**100 × 50 × 50 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**26-30 °C**
Hotspot	**35-40 °C**
Temperatur, nat	**15-20 °C**
Luftfugtighed	**30-50 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Vinterhvile	**8-12 °C** 8-12 uger
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Levendefødende**
Kuldstørrelse	**2-11 unger**
Kuld pr. år	**1**
Drægtighed	**60-120 dage**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står hverken på CITES-listerne eller i EU's bilag A-D. Ingen leguaner eller andre arter i gruppen står på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015), og arten er ikke på EU's liste over invasive arter.

Om arten

Sceloporus poinsettii er en kompakt, kraftigt bygget øgle med stive, kølede skæl, så huden føles ru og tornet. Farven er oftest grå, men kan trække i rødbrunt, og halsen har en sort krave med hvid kant. Bugen er lysegrå, og hannen har ofte blå pletter på hver side af den. Halen har sorte bånd.

Voksne dyr bliver 15-30 cm lange med hale. Kroppen måler op til omkring 12 cm fra snude til kloak, og de største dyr bliver omkring 31 cm. Der er ingen tydelig størrelsesforskel mellem kønnene.

Artsnavnet hylder Joel Roberts Poinsett, amerikansk læge, botaniker og politiker, som også har givet navn til julestjernen (*Poinsettia*). Arten blev beskrevet i 1852 af Baird og Girard. Der regnes med flere underarter, blandt andet *Sceloporus poinsettii axtelli* i New Mexico og Texas, *Sceloporus poinsettii amydrus*, *Sceloporus poinsettii macrolepis* fra Durango og

Sceloporus poinsettii polylepis fra Chihuahua. De adskiller sig mest i skælstørrelse og i, hvor tydeligt tværbåndene på ryggen er.

S. poinsettii er sky, nervøs og meget hurtig og flygter ind i den nærmeste sprække. Arten er sjælden i fangenskab, og avl er næsten ikke beskrevet.

Udbredelse og levested

Sceloporus poinsettii lever i det sydlige New Mexico og det vestlige og centrale Texas i USA, hvor den findes i Chihuahua-ørkenen og på Edwards-plateauet. I Mexico findes den i grænsestaterne fra Sierra Madre Occidental i Sonora og østpå gennem Chihuahua, Coahuila og Nuevo León. Længere sydpå er udbredelsen mindre godt kendt: arten findes i hele Durango og dele af Zacatecas, med fund i San Luis Potosí og på Stillehavsskråningerne af Sierra Madre Occidental i det nordlige Jalisco.

Typelokaliteten for den oprindelige underart er enten den sydlige del af Big Burro Mountains eller området ved Santa Rita i Grant County, New Mexico.

> **Oprindelig udbredelse:** USA og Mexico.

LEVESTED

Sceloporus poinsettii foretrækker halvtørre områder, ofte med kalksten, hvor der er mange huller og let tilgængelige sprækker. Den er en klippeart, der soler sig på sten og klippevægge og flygter op ad klippen eller ind i en sprække, når den forstyrres.

Den er dagaktiv og varmesøgende. Klimaet i udbredelsesområdet er varmt og tørt om sommeren med kølige nætter og en kølig vinter, især i højderne. Hunnen bliver parret om foråret og føder levende unger i midsommer.

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt viden om pasningen af *Sceloporus poinsettii*, og anbefalingerne bygger på artens levested og på bedre kendte slægtninge. Tallene for temperatur, fugt, vinterhvile og levetid er lånt fra *Sceloporus jarrovii*, *Sceloporus magister* og *Sceloporus cyanogenys*, som har de samme krav til sol, tørhed og skjul.

Et voksent dyr skal have et terrarie på mindst 100 × 50 × 50 cm (længde × bredde × højde). Et par eller en han med en eller to hunner skal have mindst 120 × 60 × 50 cm, og flere dyr kræver mere gulvareal. Låget skal slutte tæt, for dyret er hurtigt og springer godt.

Bunden er groft sand blandet med havejord uden gødning i 5-10 cm dybde. Byg et klippelandskab af flade sten, skifer og kork i stabile stabler med mange smalle sprækker, hvor dyret kan trække sig ind og føle sig sikkert. Sprækkerne bør findes i flere højder. Stenene skal stå direkte på bunden, så dyret ikke kan grave sig ind under dem og få stenene til at skride. Terrariet skal stå roligt, og luften skal ikke stå stille.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

TEMPERATUR

Terrariet skal have en tydelig gradient. Luften skal være 26-30 °C om dagen, og solpladsen skal være 35-40 °C på overfladen, målt med et infrarødt termometer. Brug en halogenspot over en flad sten: stenen varmes op, og dyret ligger fladt mod den for at blive hurtigt varmt. Dyret skal altid kunne trække sig væk fra varmen. For koldt giver sløve dyr, og for varmt overalt får dem til at søge skjul.

Om natten slukkes varmelampen, og temperaturen falder til 15-20 °C. Om vinteren passer en kølig hvileperiode på 8-12 °C i 8-12 uger, helt mørk og uden foder. Dyret skal være sundt og i god foderstand, før hvilen begynder. Afkøl og opvarm gradvist over en uge eller to.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luften skal være tør til moderat fugtig: 30-50 %. Arten trives dårligt i fugtig, stillestående luft, så ventilationen skal være god. Stil en lav, stabil skål med frisk vand, og skift vandet dagligt. En let forstøvning af en del af terrariet et par gange om ugen giver dyret mulighed for at drikke dråber. Spildt vand skal fjernes, og våd bund skiftes. Under vinterhvilen skal luften være moderat fugtig, 60-70 %, men ikke våd.

LYS OG UVB

Sceloporus poinsettii er dagaktiv og soler sig i kraftigt lys, så den skal have stærk belysning og UVB. Brug et T5 HO-rør (Ferguson-zone 3) i en reflektor over solpladsen, og hold afstanden inden for producentens anbefaling, typisk højst 30 cm fra dyret. UVB går ikke gennem glas eller plastik. Skift rørene efter producentens anvisning.

Lyset skal være tændt 12-13 timer om dagen om sommeren og slukkes helt om natten. Dagslængden kan følge årstiden, med kortere dage forud for vinterhvilen. Et lyst, varmt terrarie får dyret til at æde, markere territorium og yngle.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Sceloporus poinsettii æder insekter og andre små leddyr, især biller og edderkopper, og tager af og til også lidt blødt plantemateriale. Giv en varieret kost af levende insekter: fårekyllinger, små kakerlakker, melorme, zophobaslarver, silkeorme og enkelte voksmøllarver. Insekterne skal være små i forhold til dyrets hoved, højst en tredjedel af kæbernes bredde, og gerne bløde. Fodr foderdyrene med næringsrigt foder det sidste døgn før fodring.

Unger fodres dagligt, voksne 3-4 gange om ugen med så meget, de kan æde. Pudr foderet med kalk med D3 hver 10.-14. dag til voksne og en gang om ugen til unger i vækst, også selv om UVB-lyset er i orden. Bliver dyret fedt, så skær ned. Foder gives ikke under vinterhvilen.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Dyret er sky, nervøst og meget hurtigt og forsvarer sig ved at flygte ind i sprækker. Det er et dyr at kigge på, ikke at håndtere, og det er svært at få ud igen, når det først er trukket ind i en sprække. Skal det tages op, så hold om kroppen fra hals til kloak. Tag aldrig fat i halen: den kan knække af og vokser kun delvis ud igen.

Begge køn er vagtsomme og territoriale, og hanner slås, så de skal bo hver for sig. Hannen viser sine blå bugpletter med armbøjninger. En han kan holdes med en eller to hunner i et rummeligt terrarie med mange synsbarrierer og skjul. Nye dyr skal have ro de første uger.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen har blå pletter på bugen, en tykkere halerod og større porer på undersiden af baglårene. Hunnen er mere afdæmpet og har lidt eller intet blåt. Kønsmodenhedens alder i fangenskab er ikke dokumenteret; dyrene skal være fuldvoksne og i god foderstand, før de bruges til avl.

PARRING

I naturen begynder yngletiden om foråret, når dagene bliver længere. En kølig vinterhvile efterfulgt af opvarmning og længere dage er derfor en forudsætning for avl. Sæt hunnen sammen med hannen under opsyn, og skil dem, hvis han bider hende for hårdt. Avl i fangenskab er næsten ikke beskrevet.

ÆGLÆGNING OG KULD

Arten er levendefødende og får ét kuld om året i midsommer. Et kuld er på op til 11 unger; det mindste antal er ikke dokumenteret. Giv den drægtige hun rigeligt med føde og kalk, en varm solplads og ro. Kontakt en dyrlæge, hvis hun presser uden resultat eller holder op med at æde.

INKUBATION

Der er ingen æg at udruge. Drægtighedens længde er ikke dokumenteret; 60-120 dage er et skøn ud fra, at parringen sker om foråret og fødslen i midsommer. Hunnen skal have de samme temperaturer og samme solplads som ellers. Hold hende alene i terrariet, når fødslen nærmer sig.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er små, men klarer sig selv fra fødslen. Skil dem fra de voksne, og giv dem et lille terrarie med de samme temperaturer, sten, solplads og UVB som de voksne. Fodr dem dagligt med små insekter, og pudr med kalk med D3 en gang om ugen. Hold dem enkeltvis eller i små grupper af samme størrelse, og skil hannerne ad, når de får farve.

Sundhed og typiske fejl

Dyr af *Sceloporus poinsettii* i handlen er ofte vildfangne, så nye dyr skal i karantæne i mindst tre måneder og have afføringen undersøgt for parasitter. Typiske problemer er:

- Mider og indvoldsparasitter hos vildfangne dyr.
- Knoglesvind ved for lidt UVB og kalk.
- Udtørring og hudskifteproblemer ved for lidt drikkevand.
- Forbrændinger fra varmelamper, der sidder for lavt eller mangler gitter.
- Stress og afmagring hos nyfangne dyr, der afviser føde. Ro og mange skjul hjælper.
- Tab af halen, hvis dyret holdes i halen.
- Overophedning, hvis terrariet er varmt hele døgnet. Arten skal have kølige nætter.

Et sundt dyr er hurtigt, har klare øjne, fyldig hale og ingen mider i skælfolderne. Et dyr, der taber sig, ikke æder eller trækker vejret med åben mund, skal til en dyrlæge med erfaring i krybdyr.

Læs mere: Karantæne og hygiejne Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.